

Εξαφανισμένοι και αγνοούμενοι: Ημέρα μνήμης

Η 30^η Αυγούστου τιμάται ως η παγκόσμια μέρα για τους εξαφανισθέντες. Οι εξαφανίσεις είναι μια ειδεχθής πρακτική που πλήττει άμεσα δυο σημαντικά δικαιώματα: αυτό της ζωής και της αξιοπρέπειας του ατόμου και των συγγενών του. Είναι μια πρακτική που εμφανίστηκε τον 20^ο αιώνα και εξακολουθεί να έχει καταστρεπτικά αποτελέσματα.

Η εφαρμογή μιας συστηματικής πολιτικής εξαφανίσεων ατόμων ξεκίνησε από τη ναζιστική Γερμανία και είχε στόχο την εξάλειψη των πυρήνων αντίστασης στην ηπειρωτική Ευρώπη και την τρομοκράτηση των υπό κατοχή πληθυσμών. Την ήττα του φασισμού, ακολούθησαν οι δίκες της Νυρεμβέργης. Κάποιοι από τους καταδικασθέντες, όπως ο Wilhem Keitel, καταδικάστηκαν για την εφαρμογή της πολιτικής των εξαφανίσεων.

Το φαινόμενο επανεμφανίστηκε στις σκοτεινές δεκαετίες 1960-80 στη Λατινική Αμερική, όπου τα εκεί ολοκληρωτικά καθεστώτα, μέσα στα πλαίσια της «Επιχείρησης Κόνδωρ», επιχείρησαν να εξαλείψουν τους δημοκρατικούς ριζοσπάστες και την Αριστερά στις κοινωνίες τους. Οι αριθμοί των εξαφανισθέντων σε όλες τις χώρες της περιοχής είναι συντριπτικοί και οι κοινωνίες κατέβαλαν εργώδεις προσπάθειες για να επουλώσουν τις πληγές τους. Ο «βρώμικος πόλεμος» της Αργεντινής έχει καταγραφεί στην ιστορία ως προσβολή στη συλλογική συνείδηση της ανθρωπότητας.

Στα χρόνια της διακυβέρνησης του Μπους στις ΗΠΑ, η CIA έθεσε σε εφαρμογή το πρόγραμμα των extraordinary renditions, απαγάγοντας και φυλακίζοντας σε άγνωστες φυλακές άτομα τα οποία θεωρούνταν ύποπτοι για τρομοκρατικές δραστηριότητες. Παρόλες τις προσπάθειες διαφόρων διεθνών οργανισμών και χωρών, το πλήρες πλέγμα και η οργάνωση του προγράμματος δεν έχει αποκαλυφθεί ακόμα.

Η ίδια η πατρίδα μας έχει να παρουσιάσει ένα θλιβερό απολογισμό θυμάτων που αγνοούνται από τις διακοινοτικές συγκρούσεις του 1963 και την εισβολή του 1974. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει εκδόσει δύο σημαντικές αποφάσεις σε σχέση με το ζήτημα των αγνοουμένων, αυτές της τέταρτης διακρατικής προσφυγής της Κύπρου εναντίον της Τουρκίας και της υπόθεσης Βαρνάβα και άλλοι εναντίον Τουρκίας. Ωστόσο, αυτές δεν είναι η μόνη απάντηση του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο φαινόμενο των εξαφανίσεων.

Το 2006 υπεγράφη στα πλαίσια του ΟΗΕ η «Διεθνής σύμβαση για την προστασία όλων των ατόμων από την καταναγκαστική εξαφάνιση». Η σύμβαση αυτή κωδικοποιεί για πρώτη φορά σε ένα κείμενο διεθνούς δικαίου με παγκόσμια εμβέλεια και δεσμευτικότητα την απαγόρευση των εξαφανίσεων και παρέχει μια σειρά από συνδεδόμενα δικαιώματα. Το πιο ενδιαφέρον σε σχέση με τις εξαφανίσεις είναι το νεοπαγές δικαίωμα στην αλήθεια για τα θύματα και τους οικείους τους.

Η Κύπρος και η Ελλάδα έχουν υπογράψει την εν λόγω σύμβαση. Ωστόσο, για να αποκτήσει αυτή δεσμευτική ισχύ οφείλουν να την επικυρώσουν μέσω των εθνικών κοινοβουλίων τους. Αν και η σύμβαση δεν έχει αναδρομική ισχύ, θεωρούμε ότι η επικύρωση από τις δυο αυτές χώρες, οι οποίες έχουν αγνοούμενους/ εξαφανισθέντες

πολίτες θα αποτελέσει μια εξαιρετική κίνηση συμβολικής σημασίας προς τα πρόσωπα αυτά και τους οικείους τους.

Η Ελλάδα προχωρεί με ταχείς ρυθμούς και το σχετικό νομοσχέδιο θα κατατεθεί σύντομα στην ελληνική βουλή. Η Κύπρος, δυστυχώς, κινείται με αργούς ρυθμούς, χωρίς να μπορεί να γίνει ασφαλής πρόβλεψη για το πότε θα επικυρωθεί η σχετική σύμβαση. Από το χώρο αυτό της εφημερίδας, θα θέλαμε να καλέσουμε δημόσια το Υπουργείο Δικαιοσύνης να θέσει την κύρωση ως προτεραιότητα του και να υποβάλλει το απαιτούμενο νομοσχέδιο στη Βουλή πριν το τέλος του 2009. Η επικύρωση της διεθνούς σύμβασης θα αποτελέσει μια πολιτική πράξη μνήμης από την Κυπριακή Δημοκρατία προς τους αγνοούμενους και τις οικογένειες τους.

-Αχιλλέας Δημητριάδης, **δικηγόρος, μέλος “TRUTH NOW”**.

- Σπύρος Χατζηνικολάου, **δικηγόρος, μέλος “Bi-communal Initiative of relatives of Missing Persons Victims of Massacres and other Victims of War”**.

-Νικόλας Κυριάκου, **νομικός, μέλος “TRUTH NOW”**.